

Position Paper Stichting Full Reserve – Hoorzitting 13 juni 2019

De overheid kan en moet spoedig besluiten tot zinvolle experimenten om stabiliteit van betalingsverkeer op lange termijn te borgen.

Samenvatting

Na 4 jaar van onderzoeken en debatten over het geldstelsel, zijn burgers nog even afhankelijk van commerciële banken voor opslag van hun spaargeld en voor betalingsverkeer. De WRR, CPB en nu ook weer het kabinet kiezen de veilige weg en roepen op tot nader onderzoek. Wij denken niet dat die tijd er is. Wij pleiten daarom voor snelle, verantwoorde en zinvolle experimenten, zoals de toevoeging van een depositobank in combinatie met afbouw van het Depositogarantiestelsel (DGS). Het huidige systeem en de intenties voor een Europese bankenunie zijn namelijk een formule voor een nog grotere financiële crisis als die van 2008. De burger heeft recht op een echt veilige voorziening. Dat kredietverleners mogelijk door marktwerking hogere financieringskosten hebben, wat (beperkt) kan doorwerken in de economie middels rentes, is de prijs die een politicus met een lange termijn visie graag zou moeten willen betalen voor een rechtvaardig en stabiel geldstelsel.

Historie

In 2015 werd Stichting Full Reserve opgericht om een campagne te starten voor een depositobank, een bank die spaargeld van particulieren en bedrijven wilde aantrekken om deze volledig, kredietrisicovrij te stallen bij de ECB. Wij vonden dat de maatschappij te afhankelijk was geworden van grote banken voor het betalingsverkeer, waarmee ze Too Big To Fail waren geworden. Marktwerking was verder beperkt door het DGS waardoor perverse prikkels vroeg of laat tot een nieuwe crisis zouden leiden. Met een depositobank zou de noodzaak voor DGS wegvallen en zou dit geleidelijk kunnen worden afgebouwd. Zo werd de depositobank als middel gepositioneerd met als einddoel stabiliteit van met name de spaar- en betaalfaciliteit van de burger. De drie eigenschappen die de Stichting daarom aan de definitie van een “depositobank” verbond waren:

- 1) Toegang tot het TARGET2 betaalsysteem zodat klanten ook daadwerkelijk met de rekening konden betalen, via kaart of app, en niet alsnog afhankelijk werden van risicovolle banken;
- 2) De bank zou geen kredieten verstrekken;
- 3) De bank zou onder geen beding mee moeten doen met het DGS, omdat ze anders alsnog garant zou staan voor andere banken.

Begin 2016 werd duidelijk dat DNB onder deze voorwaarden geen vergunning kon of wilde verstrekken. In maart 2016 werd er door de Tweede Kamer verzocht aan toenmalige Minister van Financiën Dijsselbloem hoe de wet aangepast kan worden om een depositobank mogelijk te maken. Ook werd de WRR gevraagd het geldstelsel te onderzoeken naar aanleiding van het Burgerinitiatief Ons Geld.

In mei 2017 kwamen gaf Dijsselbloem aan dat een depositobank een ‘fundamentele aanpassing’ van Europese richtlijnen vereist. Kortom, we zijn niet soeverein genoeg om een saaie, veilige bank op te richten. Vanuit DNB werd daaraan toegevoegd dat ze ook wilden onderzoeken of een dergelijke propositie de monetaire beleidsdoelstellingen niet in de weg zouden kunnen zitten. Na vragen van de SP besloot Dijsselbloem de WRR dit thema in haar onderzoek mee te laten nemen.

Inmiddels blijkt dat de WRR positief tegenover een depositobank staat. Dit illustreerde zij treffend door te stellen dat eventuele risico's die een depositobank met zich meebrengen

“meer zeggen over de weeffouten in het huidige systeem, dan over het alternatief als zodanig.”

Ondertussen was er een initiatiefnota van Tweede Kamerlid Alkaya om een staatsdepositobank op te richten. In reactie hierop, hebben wij juridisch onderzoek laten uitvoeren naar de meest haalbare optie. Dit bleek een staatsdepositobank te zijn en zodoende zetten wij ons sinds januari 2019 in om deze mogelijk te maken, zodat de randvoorwaarden ontstaan voor geleidelijke afbouw van het DGS, de rol van commerciële banken minder essentieel wordt en de lange termijn stabiliteit van het betalingsverkeer en spaargelden van burger worden geborgd.

Ons voorstel

Meer echte monetaire diversiteit leidt tot een robuuster systeem, hetgeen de Griekse crisis in juni 2015 illustreert. Door een gebrek aan alternatieven werden de Grieken financieel gegijzeld door de ECB. Om deze reden moedigen wij een Cambrische explosie aan van zowel experimenten buiten het eurosysteem (voorbeelden hiervan zijn parallelle nationale munten, crypto-currencies en lokaal geld) als binnen het eurosysteem zoals een depositobank.

Een volgende crisis is met de huidige inrichting van het geldsysteem een kwestie van tijd. Een bankenunie met een Europees Depositogarantiestelsel (EDIS) vertraagt dit op zijn best, maar is gezien de deplorabele staat van de banken in sommige Euro-landen uitermate onverstandig om te voltooien. Het Nederlandse DGS met op termijn 1% dekking van deposito's zal niet voldoende zijn om de klap op te vangen van een grootbank die omvalt. Tegelijkertijd houdt het de perverse prikkels in stand, terwijl dat niet noodzakelijk is.

Concreet

- 1) Maak als overheid gebruik van de ruimte in de Wft om op korte termijn een staatsdepositobank op te richten. Laat DNB parallel hieraan haast maken met lanceren van eigen digitale euromunt
- 2) Geef iedere burger de ruimte om €10.000 te stallen bij deze staatsdepositobank (circa 95% van de burgers heeft niet meer spaargeld). Zoveel mogelijk privacy moet worden ingebouwen om deze belangrijke eigenschap van contant geld te borgen.
- 3) De DGS grens van EUR 100k die in 2008 'tijdelijk' was ingesteld moet worden afgebouwd, in lijn met de adviezen van Commissie De Wit. Ook economen vandaag aanwezig zoals Hoogduin, Van der Linden en Boonstra hebben eerder aangegeven een bepaalde afbouw wenselijk te vinden. Alternatief kan worden gekozen voor een % eigen risico.
- 4) Meet de effecten en verander stapsgewijs de parameters
- 5) Schort alle besluitvorming ten aanzien van de bankenunie en EDIS op totdat zorgvuldig is geëxperimenteerd met bovenstaande en de risico's van banken in andere eurolanden zijn afgebouwd

We kunnen niet langer meer wachten met zinvolle monetaire experimenten en het afbouwen van perverse prikkels. Los van de maatschappelijke schade zullen huidige politici zich bij een volgende crisis moeten verantwoorden waarom ze deze voor de hand liggende stappen niet genomen hebben. De politiek is nu echt aan zet.

Stichting Full Reserve, 11 juni 2019, Paul Buitink, Voorzitter